

Munkaerőpiaci folyamatok, 2017. I–IV. negyedév

Tartalom

1. Foglalkoztatási helyzetkép.....	1
1.1. Foglalkoztatottak.....	1
1.2. Munkaerő-kereslet.....	4
1.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék.....	4
1.4. Inaktívak.....	6
2. Kereset, munkajövedelem.....	6
2.1. Bruttó kereset.....	6
2.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény.....	7
2.3. Munkajövedelem.....	8
2.4. Munkaerőköltség-index.....	8

A hazai munkaerőpiacon 2017-ben is folytatódott az elmúlt évek kedvező tendenciája:

- Az előző évinél 103 ezerrel többen találtak munkát a hazai elsődleges munkaerőpiacon.
- Az emelkedő béreknek is köszönhetően nem nőtt tovább a külföldön dolgozók¹ száma.
- Éves átlagban 27 ezer fővel kevesebben vallották magukat közfoglalkoztatottnak.
- Rekord alacsony szintre, éves átlagban 4,2%-ra csökkent a munkanélküliség, és 2017 III. negyedévében a magyar munkanélküliségi ráta az Európai Unió 4. legalacsonyabb értéke volt.
- 2017-ben a minimálbér 15, a garantált bérminimum 25%-kal emelkedett, ami jelentősen hozzájárult az alacsony kereset jellemezte területeken dolgozók életszínvonalának javulásához.
- Folytatódott a közszférában dolgozók differenciált keresetrendezése, amelyből 2017-ben az egészségügyi és szociális területek dolgozói kiemelten részesültek.
- Tovább nőtt a kétgyermekes családok személyijövedelemadó-kedvezménye, ezáltal emelkedett a bruttó keresetből az érintett családoknál maradó jövedelemrész.
- 27-ről 22%-ra csökkent a munkáltatókat terhelő szociális hozzájárulási adó kulcsa, így az ebből származó megtakarítás részben fedezni tudta a munkaerő-kínálat szűkülésével is összefüggő béremelést.

A gazdasági növekedés azonban a korábinál több területen eredményezett munkaerőhiányt, 2017-ben éves átlagban 23%-kal haladta meg a munkáltatók által betöltésre váróként jelentett álláshelyek száma az egy évvel korábbit, az utolsó negyedévben már 100-ból 2,4 álláshely volt üres.

A munkaerőpiaci mutatók általános javulása ellenére a jelentős regionális különbségek nem csökkentek.

1. Foglalkoztatási helyzetkép

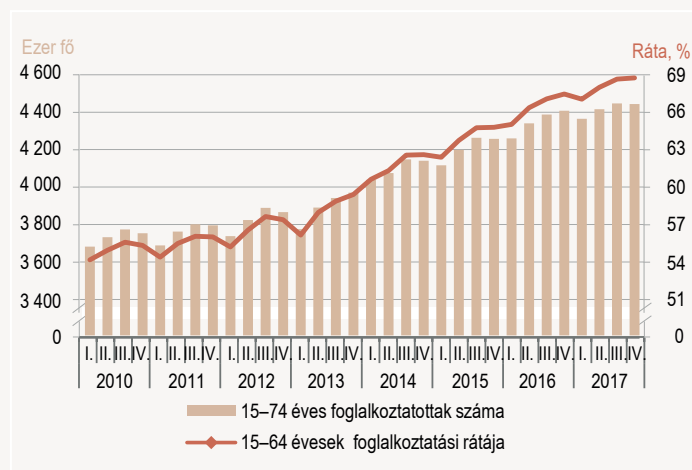
1.1 Foglalkoztatottak

A munkaerő-felmérés adatai szerint a 15–74 éves népességen belül a foglalkoztatottak száma éves átlagban elérte a 4 millió 421 ezret, ami 1,6%-kal magasabb volt, mint az előző évi létszám. A foglalkoztatás növekedési üteme 2017 során lassult, az I. negyedévi 2,5%-os létszámnövekedést a II. negyedévben 1,8, a III.-ban 1,4, a IV.-ben 0,8%-os követte, ami a rendelkezésre álló munkaerő-tartalék szűkülésével függött össze.

A 15–64 éves népességre számított foglalkoztatási ráta rekord magas, 68,2%-os szintre emelkedett. Ez 13,2 százalékpontos javulást jelentett a 2010., illetve 1,7 százalékpontost a 2016. évihez képest. Az előbbiből 3,2, az utóbbiból 0,7 százalékpontnyit a népességszám csökkenése magyarázott. A foglalkoztatottság javulásában a gazdasági reálfolyamatok kedvező alakulásaé volt a főszerep, de közrehatottak olyan adminisztratív intézkedések is, mint a nyugdíjkorhatár folyamatos emelése – ami ellensúlyozni tudta a munkaerőpiacra belépő korosztályok kisebb létszámából adódó forrásszűkülést –, illetve a gyermekgondozási ellátás melletti munkavállalás anyagi eszközökkel történő ösztönzése.

1. ábra

A foglalkoztatottak létszámának és a 15–64 évesek foglalkoztatási rátájának alakulása

Forrás: munkaerő-felmérés.

Közel 690 ezerrel többen jutottak munkájuk révén jövedelemhez tavaly, mint 2010-ben. A foglalkoztatás bővülése minden korosztályt érintett, de különösen az életkori skála két szélén – ahol egyébként az uniós átlagtól való elmaradásunk is a legnagyobb volt – következett be a legintenzívebb változás. Míg 2010-ben a 15–24 éves korosztály 18,3%-a, 2017-ben már a 29,0%-a minősült foglalkoztatottnak, a 60–64 évesek foglalkoztatási rátája pedig ugyanezen időszakban 12,6-ról 35,2%-ra nőtt. A fiatal korosztályok foglalkoztatási mutatóinak javulásában közrejátszott a kötelező

¹ A munkaerő-felmérésben azok a külföldön dolgozó személyek kerülnek számbavételre, akik vagy napi rendszerességgel ingáznak külföldre, vagy pedig huzamosabb ideig külföldön dolgoznak, azonban időnként hazajárnak, és jövedelmükkel az adatot szolgáltatató háztartás megélhetéséhez hozzájárulnak.

oktatásban történő részvétel korhatárának a leszállítás, valamint az, hogy a növekvő munkaerőhiány miatt a munkáltatók egyre több diák foglalkoztatására kényszerülnek. Az idősebbek esetében a nyugdíjkorhatár emelése volt a döntő tényező, amely azonban a nőknél a 40 éves szolgálati idő után igényelhető nyugdíj miatt kevésbé markánsan érvényesült.

A 2017. évi foglalkoztatotti létszámnövekedés a hazai elsődleges munkaerőpiacra korlátozódott. Itt közel 2,6%-os bővülés ment végbe, miközben a munkaerő-felmérésben közfoglalkoztatotti alkalmazási formát 12, külföldi munkahelyet pedig 6%-kal kevesebben jelöltek meg, mint egy évvel korábban. A növekedési ütem az Észak-Alföldön és a Nyugat-Dunántúlon haladta meg jelentősebben az országos átlagot, míg Dél-Dunántúlon a foglalkoztatottak száma elmaradt az előző évitől.

1. tábla

A foglalkoztatottak száma és korábbi időszakokhoz viszonyított változása

Megnevezés	Foglalkoztatottak száma			Foglalkoztatottak számának változása 2017-ben		Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}
	2010	2016	2017	2010-hez képest		
				2016-hoz képest	2017-hoz képest	
Összesen	3 732,4	4 351,6	4 421,4	689,0	69,7	
Férfi	1 992,5	2 362,5	2 417,3	424,8	54,8	
Nő	1 739,8	1 989,1	2 004,1	264,2	14,9	
Budapest	713,0	840,3	845,3	132,3	5,0	
Pest megye	477,4	565,6	578,0	100,6	12,4	
Közép-Dunántúl	428,4	487,9	498,7	70,3	10,8	
Nyugat-Dunántúl	399,7	457,0	469,6	69,8	12,6	
Dél-Dunántúl	336,9	370,7	369,3	32,4	-1,5	
Észak-Magyarország	394,4	466,6	474,8	80,4	8,1	
Észak-Alföld	502,8	613,9	631,1	128,3	17,2	
Dél-Alföld	479,9	549,5	554,8	74,9	5,2	
Alkalmazott	3 272,7	3 884,4	3 964,4	691,8	80,1	
Társas vállalkozás, szövetkezet tagja	140,4	148,0	156,8	16,3	8,8	
Vállalkozó, önálló	306,9	306,2	287,6	-19,2	-18,6	
Segítő családtag	12,4	13,1	12,6	0,2	-0,5	
Belföldi telephelyen dolgozik	3 682,9	4 235,3	4 311,8	628,9	76,5	
ebből: közfoglalkoztatottnak tekinti magát	75,1	220,9	194,0	118,9	-26,9	
Külföldi telephelyen dolgozik	49,5	116,4	109,6	60,1	-6,8	

Forrás: munkaerő-felmérés.

Az utóbbi évek kedvező munkaerőpiaci folyamatainak eredményeként az unión belüli relatív pozíciónk jelentősen javult. A legfrissebb rendelkezésre álló, Eurostat által publikált adatok szerint 2017 III. negyedévében a 15–64 évesekre számított 68,7%-os magyar foglalkoztatási ráta 0,5 százalékponttal meghaladta az uniós átlagot, ezen belül a férfiak előnye 2,3 százalékponttal

pontra nőtt, míg a nők hátránya 1,1 százalékponttal mérséklődött. Az ún. legjobb munkavállalási korúak, a 25–54 évesek 84,2%-a minősült foglalkoztatottnak, ezzel a tagországok legmagasabb foglalkoztatási rátával jellemzett felső negyedébe kerültünk (Ausztriával, Észtországgal, Csehországgal, Litvániával, Németországgal, Svédországgal és Szlovéniával együtt.) A kedvező foglalkoztatási adathoz alacsony munkanélküliség társult, 2017. III. negyedévében mindössze 3 tagországban (Csehországban, Németországban és Máltán) volt kisebb a munkanélküliségi ráta a magyarországi 4,1%-nál.

2. tábla

Foglalkoztatási és munkanélküliségi ráta az Európai Unió tagországaiban, 2017. III. negyedév

Ország	Foglalkoztatási ráta						Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}
	15–24	25–54	15–64 éves			váltó-zás ^{a)}	
	évesek		férfiak	nők	együtt		
	%						
Ausztria	52,4	84,6	77,1	68,6	72,9	0,3	5,5
Belgium	25,2	78,9	67,7	59,1	63,4	1,2	7,2
Bulgária	25,2	80,5	72,2	64,7	68,5	4,3	5,9
Ciprus	28,6	79,0	71,4	62,2	66,6	2,2	10,0
Csehország	29,9	87,1	81,4	66,7	74,1	1,9	2,8
Dánia	56,9	82,2	77,4	72,3	74,9	-0,3	5,9
Egyesült Királyság	51,0	83,9	78,7	69,8	74,2	0,5	4,4
Észtország	42,3	84,7	78,5	71,1	74,8	1,6	5,2
Finnország	48,0	80,7	73,0	68,9	71,0	0,5	7,7
Franciaország	29,8	80,2	69,0	61,3	65,0	0,4	9,3
Görögország	15,0	68,7	64,1	45,2	54,6	1,6	20,3
Hollandia	64,0	83,5	80,8	71,7	76,3	1,0	4,5
Horvátország	29,4	76,3	65,8	56,2	61,0	2,6	9,0
Írország	39,4	78,6	73,7	62,4	68,0	2,6	6,9
Lengyelország	30,0	81,5	73,5	59,6	66,5	1,6	4,7
Lettország	35,0	81,8	72,9	69,0	70,9	2,0	8,5
Litvánia	31,1	84,2	71,3	70,6	70,9	0,9	6,6
Luxemburg	29,2	83,7	70,1	63,8	67,0	1,8	5,5
Magyarország	29,3	84,2	75,9	61,7	68,7	1,6	4,1
Málta	47,1	80,8	80,1	55,6	68,2	1,6	4,0
Németország	46,9	84,4	79,3	71,7	75,6	0,5	3,6
Olaszország	18,1	69,8	67,7	49,1	58,4	0,8	10,6
Portugália	26,7	83,2	72,0	65,3	68,5	2,5	8,6
Románia	26,2	81,3	73,3	57,2	65,3	2,2	4,7
Spanyolország	22,9	73,7	67,5	56,1	61,8	1,6	16,4
Svédország	49,2	86,8	79,6	76,4	78,0	0,7	6,3
Szlovákia	26,4	80,4	72,1	60,6	66,4	1,3	8,0
Szlovénia	39,6	86,8	74,0	66,6	70,4	4,0	6,3
EU-28	35,8	80,0	73,6	62,8	68,2	1,1	7,3

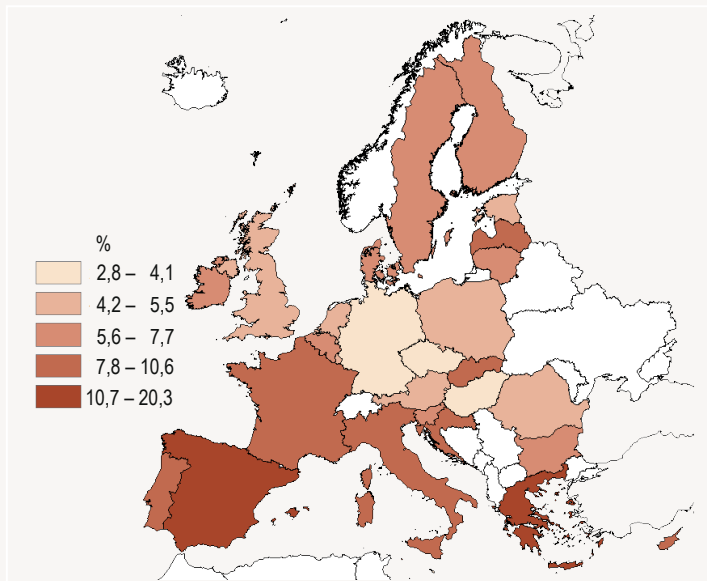
a) 2017. III. negyedév a 2016. III. negyedévhez képest, százalékpont.

b) A 15–74 évesekre számolva.

Forrás: Eurostat (2018. január 29-ei állapot).

2. ábra

A 15–74 évesek munkanélküliségi rátája az EU tagországában, 2017. III. negyedév

Forrás: Eurostat.

Az évközi munkaügyi megfigyelés vonatkozási körét jelentő, a legalább 5 főt foglalkoztató gazdálkodó szervezeteknél, a költségvetési intézményeknél és a foglalkoztatás szempontjából jelentősebb nonprofit szervezeteknél 3 millió 27 ezren álltak alkalmazásban. Ez 1,6, illetve közfoglalkoztatottak nélkül számolva 3,1%-os létszámnövekedést jelent 2016-hoz

képest. A vállalkozásoknál a 8 ezer közfoglalkoztatottal együtt 2 millió 42 ezren dolgoztak, 2,9%-kal (mintegy 60 ezer fővel) többen, mint az előző évben, míg a költségvetési szektor – 144 ezer közfoglalkoztatott nélkül számolt – 699 ezres létszáma 0,8%-kal haladta meg a 2016 évit. Az adatszolgáltatásra kijelölt nonprofit szervezetek a mintegy 13 ezer közfoglalkoztatottal együtt 142 ezer főt alkalmaztak.

A nemzetgazdaság megfigyelt szegmensében a teljes munkaidőben foglalkoztatottak létszáma 1,4%-kal (közfoglalkoztatottakkal együtt 2 millió 727 ezerre), a nem teljes munkaidőben foglalkoztatottaké pedig 4,0%-kal (300 ezerre) nőtt. A legnagyobb létszámot foglalkoztató feldolgozóiparban több mint 20 ezer új munkahely jött létre, ennek kb. egyharmada a járműgyártásba sorolt vállalkozásoknál.

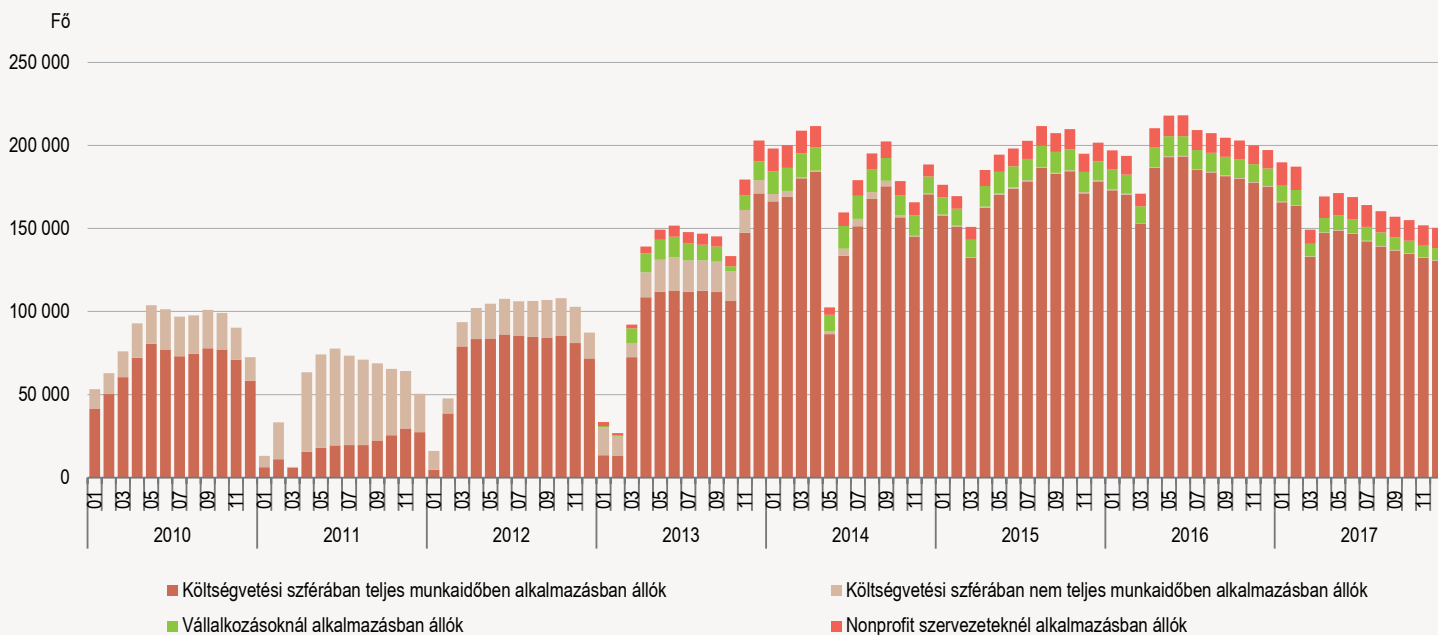
Az elmúlt években a közfoglalkoztatás fontos szerepet játszott a foglalkoztatási helyzet javításában és a potenciális munkavállalók munkaerőpiaci szocializációjának erősítésében. Cél, hogy minél többen lépjenek át a közfoglalkoztatásból elsődleges munkaerőpiaci munkahelyre. Ennek a célnak az elérését aktív és passzív eszközök is segítik:

- A közfoglalkoztatásból kilépők elhelyezkedési juttatást igényelhetnek sikeres nyílt piaci elhelyezkedésük esetén.
- Lehetőség van a foglalkoztatást biztosító munkahelyen bérköltség-támogatás mellett szakmai segítő igénybevételére.²
- Célzott munkaerőpiaci szolgáltatások.

A legfőbb passzív eszköz a minimálbér és a közfoglalkoztatási bér közötti távolság növelése, aminek következtében egyre nagyobb kereseti előnyt élvez az, aki a közfoglalkoztatás helyett a nyílt munkaerőpiacon keresi boldogulását. 2017-ben a közfoglalkoztatás volumene a 3 évvel korábbi szintre állt vissza. A költségvetési intézményeknél, a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál és a megfigyelt nonprofit szervezeteknél a közfoglalkoztatottak havi átlagos statisztikai állományi létszáma az évközi munkaügyi megfigyelés adatai szerint 164,6 ezer főnek felelt meg, ebből 143,8 ezren dolgoztak költségvetési intézményeknél.

3. ábra

A közfoglalkoztatottak számának havonkénti alakulása*

* 2012-ig csak a költségvetési szféráról van adat.
Forrás: havi munkaügyi jelentés.

² A munkaadó részére bérköltség-támogatásként – a szakmai segítő támogatása érdekében – havi 50 000 forint és annak ténylegesen megfizetésre kerülő szociális hozzájárulási adója együttes összegének 100%-a kerülhet megtérítésre, legfeljebb 3 hónap időtartamig.

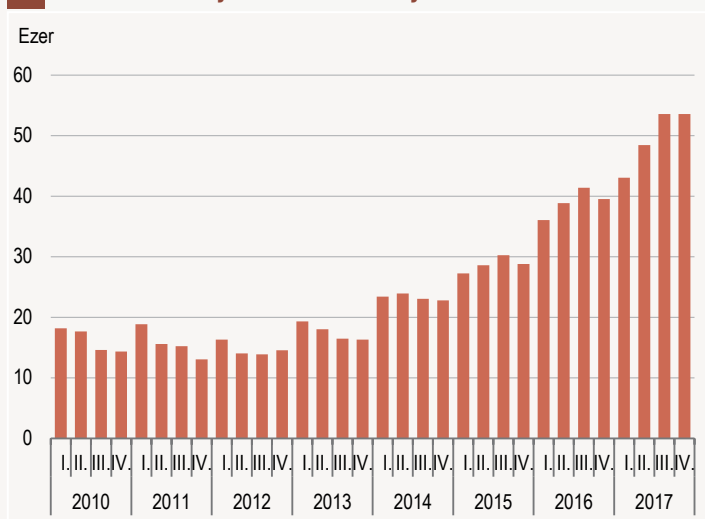
Az intézményi munkaügyi statisztika által nem lefedett körre is kiterjedő BM-adatközlés³ szerint a közfoglalkoztatottak létszáma 2017-ben havi átlagban közel 180 ezer főnek felelt meg, míg 2016-ban még 220 ezer felett volt. A 1139/2017. (III. 20.) Korm. határozat alapján cél, hogy 2020-ig 150 ezer alá csökkenjen a létszámuk. A közfoglalkoztatás szerepéről, jövőjéről szóló kormányhatározat így egyebek mellett korlátozza a 25 éven aluliak, illetve a szakképzettek közmunka keretében történő foglalkoztatását. Ez utóbbi intézkedés, kiegészülve azzal, hogy a munkaerőhiány okozta keresletnövekedésből inkább csak az alapfokúnál magasabb végzettséggel rendelkezők tudtak profitálni, tovább rontotta a közfoglalkoztatottak iskolai végzettség szerinti összetételét. 2017 IV. negyedévének elején a közfoglalkoztatási programban résztvevők 55%-a legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkezett az egy évvel korábbi 51%-kal szemben.

1.2. Munkaerő-kereslet

2017 IV. negyedévében a KSH évközi munkaügyi adatgyűjtésének megfigyelési körébe (kölségtvetési intézmények, legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások, kijelölt nonprofit szervezetek) tartozó munkáltatók 73,2 ezer olyan üres, vagy a közeljövőben megüresedő álláshelyet jelentettek, amelynek mielőbbi betöltése érdekében már lépéseket tettek (pl. közvetítő céghez fordultak, hirdetést tettek közzé stb). A versenyszférában levő 53,6 ezer üres álláshely – az üres álláshelyek 2,5%-a – 35,6%-kal több a 2016. IV. negyedévinél. Az összes álláshelyek számához viszonyítva a legtöbb betöltetlen állás az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ágban volt (5,2%), amit 3,2%-kal a feldolgozóipar, illetve 3,1%-kal az információ, kommunikáció nemzetgazdasági ág követett. A legnagyobb létszámú nemzetgazdasági ágban, a feldolgozóiparban 2017. IV. negyedévében az üres álláshelyek száma már több mint 22 ezer volt, 49%-kal több az előző év azonos időszakánál.

4. ábra

Az üres álláshelyek száma a versenyszférában

Forrás: üresálláshely-statisztika.

Hazánkhoz hasonlóan az unióban is folyamatosan nő a betöltésre váró álláshelyek száma és aránya. A legutolsó már publikált adat szerint az EU-28-ban 2017 III. negyedévében 100 álláshelyre 2 betöltésre váró jutott. A tagországok helyzete azonban különböző, jellemzően az alacsony munkanélküliség jellemezte tagországokban magas az üres álláshelyek aránya, míg a válság utóhatásával küzdőket alacsony szint jellemzi. Így – a korábbi időszakokhoz hasonlóan – 2017 III. negyedévében is Csehországban volt kiugró az üres álláshelyek aránya (4,1%), Belgiumban 3,6, Németországban 2,7, Ausztriában és az Egyesült Királyságban egyaránt 2,6, Hollandiában

³ Forrás: Havi tájékoztató a közfoglalkoztatás alakulásáról (www.kozfoglalkoztatatas.kormany.hu).

⁴ ILO (International Labour Organization) – Nemzetközi Munkaügyi Szervezet.

⁵ Nincs munkája, aktívan keres munkát és rendelkezésre áll.

2,5, hazánkban pedig 2,4%-os. Ezzel szemben Görögországban az állások mindössze 0,5, Bulgáriában, Spanyolországban 0,8, Portugáliában pedig 0,9%-a minősült betöltendőnek.

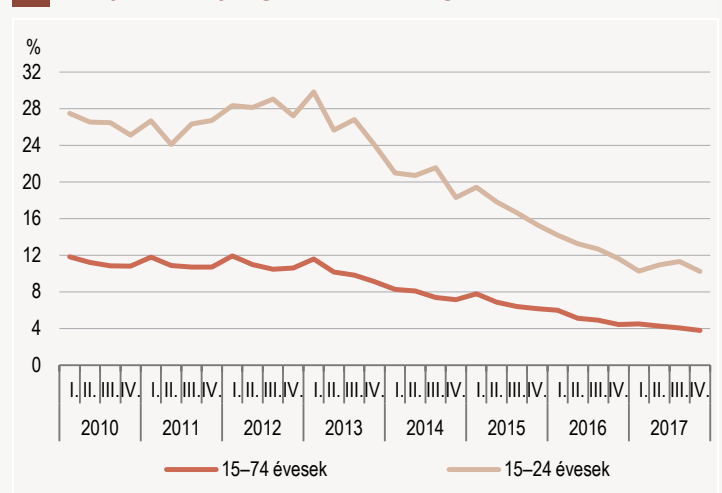
Az uniós előírásokon alapuló statisztika mellett, de attól eltérő koncepció szerint jelzi a munkaerő-kereslet alakulását a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) adatsora is, amely a munkáltatóktól folyamatosan beérkező munkaerőigény-bejelentések összesítésén alapul. A munkáltatók elsősorban a támogatott formában betölteni kívánt állások bejelentésében érdekeltek – jellemzően ezek teszik ki a bejelentések kétharmadát –, illetve az olyan alacsony kvalifikációs igényű munkakörökbe keresnek így munkavállalókat, amelyeknél esélyt látnak regisztrált állásukra kiközvetítésére. 2017 utolsó hónapjában 123,2 ezer álláshely szerepelt az NFSZ nyilvántartásában, 11%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban, viszont a hónap folyamán sikeresen betöltésre kerülők aránya némileg nőtt (35-ről 37%-ra). A nem támogatott formában alkalmazni kívánt munkaerő iránti igény decemberben Budapesten, Pest, valamint Borsod-Abaúj-Zemplén megyében volt a legnagyobb. A keresés fő célcsoportját az egyszerű ipari foglalkozásúak, az egyéb termék-összeszerelők, a tehergépkocsi-vezető és kamionsofőrök, a máshová nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozásúak, valamint a mechanikaigép-összeszerelők jelentették.

1.3. Munkanélküliek, potenciális munkaerő-tartalék

2017-ben az ILO⁴ definíciója⁵ szerinti munkanélküliek száma 192 ezerre csökkent, amely 43 ezerrel kevesebb, mint egy évvel korábban volt, és a 2010. évi létszámnak alig több mint 40%-a. A munkanélküliségi ráta éves átlagban 4,2, ezen belül az év utolsó negyedévében 3,8%-ra süllyedt. A munkanélküliség átlagos időtartama továbbra is viszonylag hosszú (bár csökkenő tendenciát mutat), 2017-ben éves átlagban 16,4 hónapnak felelt meg. Mivel a hazai munkaerőpiac a teljes foglalkoztatottsághoz közeli állapotban van, a munkájukat elvesztők nagy része szinte azonnal el tud helyezkedni. A csak rövid ideig munkanélküliek mellett azonban továbbra is jelentős nagyságrendet képviselnek a legalább egy éve munkát keresők. 2017-ben a munkanélküliek 42,6%-a számított tartósan munkanélkülinek, ami érdemi javulás az előző évi 48,4%-hoz képest.

5. ábra

A teljes és az ifjúsági munkanélküliségi ráta alakulása

Forrás: munkaerő-felmérés.

A területi különbségek a munkaerőpiaci helyzet általános javulásával párhuzamosan sem csökkentek. Miközben három megyében a munkanélküliségi ráta már a 2%-ot sem érte el (Vas, Veszprém, Győr-Moson-Sopron megye), addig Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében még mindig 8,5%-os volt az értéke.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnál 2017-ben átlagosan 283 ezer álláskeresőt tartottak nyilván, közel 10%-kal kevesebbet az egy évvel korábban. Márciusban volt a legmagasabb a regisztrált álláskeresők száma, mivel a közfoglalkoztatási programok egy elég jelentős része februárban zárult, és a kilépők egy része újra visszakerült a nyilvántartásba. 10 álláskezesből egy pályakezdőnek minősült, akik az első alkalommal regisztrálók döntő többségét adják. A regisztrált álláskeresők iskolai végzettség szerinti összetétele nemcsak a megfelelő korú lakosságénál rosszabb, de az ILO módszertana alapján számított munkanélküliekétől is elmarad. 2017 decemberében 44,1%-uk legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezett, ebből a pályakezdők mutatója a 47%-hoz közelített. Az alacsony iskolai végzettségűek jelentős része a közfoglalkoztatásban való részvételt célozza meg a nyilvántartásba vétellel.

3. tábla

A nyilvántartott álláskeresők főbb adatai

(ezer fő)

Időszak	Nyilvántartott álláskereső	Ebből:			
		pályakezdő	álláskeresési járadékra, segélyre jogosult	szociális ellátásban részesülő	ellátásban nem részesülő
2016	313,8	35,8	60,2	99,8	153,7
2017.					
január	288,3	30,4	63,6	87,2	137,5
február	296,5	31,4	63,8	91,5	141,2
március	350,8	34,8	78,7	101,9	170,2
április	307,4	31,5	71,7	90,9	144,8
május	287,6	28,8	61,7	90,7	135,2
június	279,6	29,8	57,6	90,4	131,6
július	274,7	30,1	60,6	87,0	127,1
augusztus	269,3	29,4	61,0	85,3	123,0
szeptember	268,4	30,0	59,4	82,8	126,3
október	260,3	27,8	59,5	80,8	120,0
november	258,0	26,6	59,0	80,2	118,8
december	254,7	24,7	61,0	80,2	113,5
2017	283,0	29,6	63,1	87,4	132,4
2016=100%	90,2	82,7	104,8	87,6	86,2

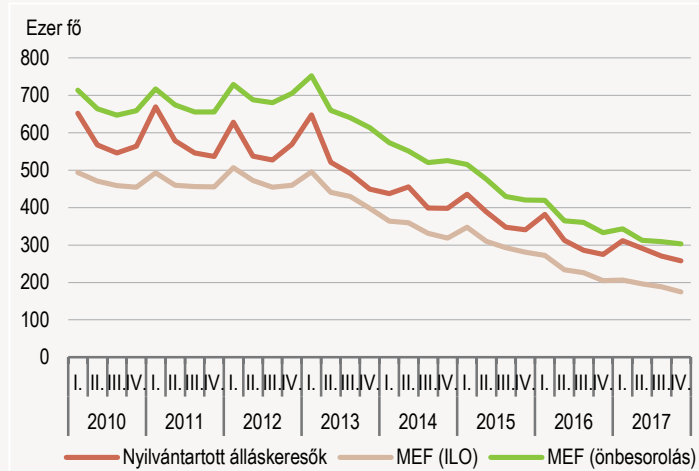
Forrás: Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat regisztere (<http://nfsz.munka.hu>).

A regisztrált álláskeresőkön belül kismértékben, de folyamatosan csökken az ellátatlanok aránya. A 3 hónapig járó keresetarányos juttatást, illetve a nyugdíj előtti álláskeresési segélyt⁶ átlagosan 63 ezren kapták 2017-ben, némileg többen, mint egy évvel korábban, míg az évek óta változatlan összegű⁷ (havi 22 800 forint/hó) foglalkoztatást helyettesítő támogatásban több mint 87 ezren részesültek. A regisztrált álláskeresőknek így átlagosan már 53,2%-a kapott valamilyen rendszeres pénzbeli ellátást, szemben az előző évi 51%-kal.

A munkaerő-felmérésben a 15–74 évesek közül átlagosan 317,2 ezren sorolták be magukat munkanélkülinek, 52 ezerrel kevesebben, mint egy évvel korábban. Az önbesoroláson alapuló és az ILO-definíció szerinti munkanélküliek száma továbbra is párhuzamosan mozog, a regisztrált álláskeresők létszámalakulása viszont – vélhetően a közfoglalkoztatás trendalakító hatása következtében – az utóbbi években kismértékben elszakadt tőlük.

6. ábra

A nyilvántartott álláskeresők és a munkaerő-felmérés, valamint az önbesorolás szerinti munkanélküliek számának alakulása

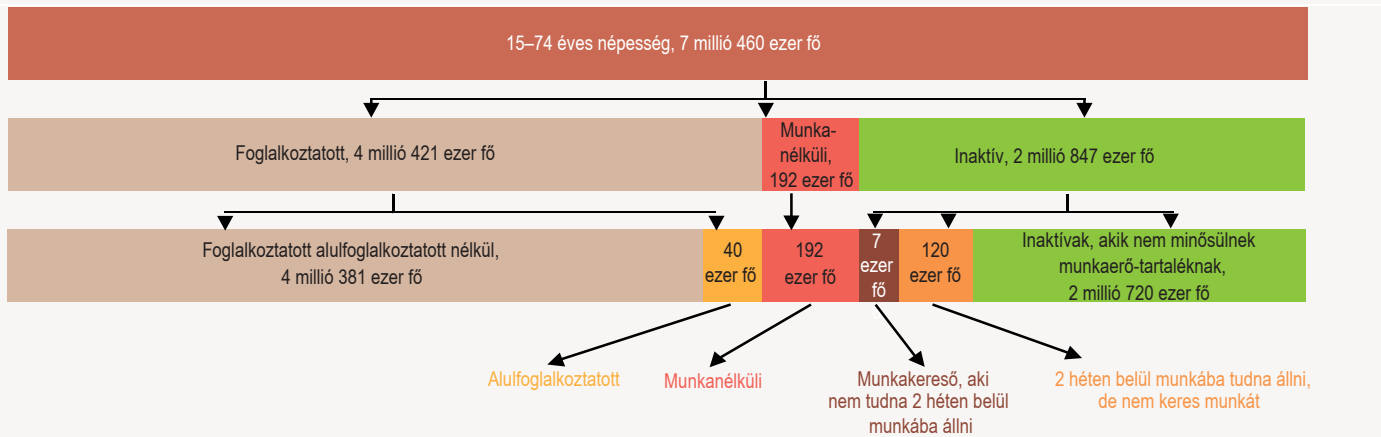

Forrás: munkaerő-felmérés, valamint a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat regisztere.

Az ILO-definíciónak megfelelő munkanélküliek, az alulfoglalkoztatottak, a dolgozni szándékozó, de munkát aktívan nem kereső, vagy a rendelkezésre állás kritériumát nem teljesítő inaktívak együtt jelentik a potenciális munkaerő-tartalékot. Az így definiált kategóriába 2017-ben már csak 360 ezren tartoztak, több mint 60 ezerrel kevesebben az egy évvel korábbihoz képest, és ez a tartalék is egyenletlenül oszlott meg a régiók között.

7. ábra

A potenciális munkaerő-tartalék alakulása, 2017. IV. negyedév

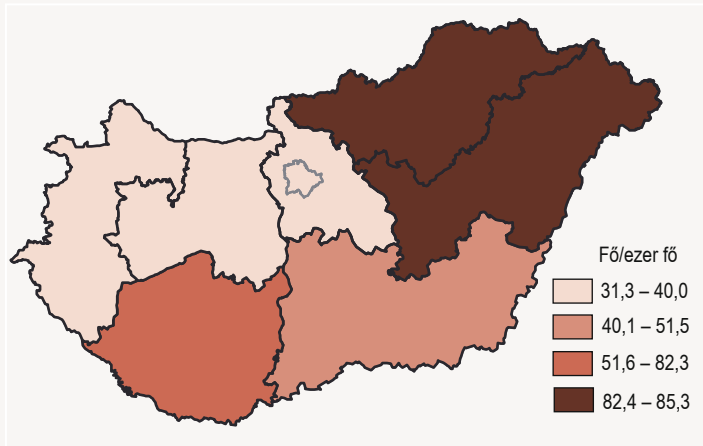
Forrás: munkaerő-felmérés.

⁶ 2017-ben az előbbi maximuma 127 500 forint (a hatályos minimálbér) volt, az utóbbi pedig 51 000 forint (a minimálbér 40%-a).

⁷ Ennek nagysága a mindenkori és évek óta változatlan összegű öregségi nyugdíjminimumhoz kötött (annak 80%-a).

8. ábra

Ezer 15–64 évesre jutó potenciális munkaerő-tartalék régiók szerint, 2017

Forrás: munkaerő-felmérés.

1.4. Inaktívak

A 15–64 év közötti inaktívak száma folyamatosan csökken, 2017-ben már kevesebb mint 692 ezer férfi, illetve 1 millió 159 ezer nő tartozott ebbe a kategóriába. A legnagyobb csoportot jelentő nyugdíjasok száma 47 ezerrel maradt el az egy évvel korábbtól. A csökkenés alapvetően a nyugdíjkorhatár emelésének következménye, míg a tanulók számában bekövetkezett 20 ezres visszaesés – részben – demográfiai okokra vezethető vissza. A munkába történő mielőbbi visszaállást segítő intézkedések eredményeként kevesebben voltak a gyermekgondozási ellátás igénybevétele miatt inaktívak, és tovább csökkent az álláskeresési ellátásban részesülő, de az ILO munkanélküli definíciójában rögzített hármaskritériumot nem teljesítő, ezért inaktívnak tekintettek száma is. Az egyetlen kategória, ahol kismértékű létszámnövekedés figyelhető meg, az ún. egyéb inaktívoké. Az idesorolt 232 ezer fő esetében az inaktivitás oka változatos, sokan egészségi állapotuk miatt nem tudnak dolgozni, míg a nőknél a család, a háztartás ellátása indokolta leggyakrabban a munkaerőpiaci távollétet.

4. tábla

A 15–64 éves inaktívak munkaerőpiaci távollétük oka szerint

Megnevezés	2017			2016=100,0		
	férfi	nő	együtt	férfi	nő	együtt
	ezer fő			%		
Nyugdíjas, járadékos	254,0	418,5	672,5	91,0	95,1	93,5
Gyermekgondozási ellátásban részesülő	1,9	231,3	233,1	48,7	96,9	96,2
Álláskeresési ellátásban részesülő	17,1	22,1	39,2	77,1	96,5	86,9
Tanuló	322,9	313,6	636,5	97,2	96,7	97,0
Ápolási díjban, árva-ellátásban részesülő	10,2	26,5	36,8	88,9	80,8	82,9
Egyéb inaktív	85,5	146,8	232,3	95,5	106,6	102,2
15–64 éves inaktívak összesen	691,6	1 158,7	1 850,3	93,7	96,9	95,6

Forrás: munkaerő-felmérés.

2. Kereset, munkajövedelem

2.1. Bruttó kereset

2017-ben a keresetek növekedési üteme jóval felülmúlta a korábbi évekre jellemző szintet. A közel 3 millió 27 ezer főt alkalmazó megfigyelési körben⁸ a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó keresete 297 ezer forintra változott, 12,9%-kal meghaladva az előző évit. A növekedési ütemből 1,2 százalékpontnyit a közfoglalkoztatottak létszámcsökkenése magyarázott, nélkülük számolva a nemzetgazdasági szintű bruttó kereset 310,8 ezer forintnak felelt meg. A vállalkozások körében a minimálbér és garantált bérminimum jelentős emelése⁹ és az emiatti bértorlódás elkerülését biztosító korrekciós intézkedések mellett a munkavállalókért folyó verseny éleződése volt keresetfelhajtó hatással, de az indexben jelentkezett az állami tulajdonú közszolgáltatóknál végrehajtott keresetemelés is.¹⁰ Emellett a költségvetési szféra újabb területein került sor az életjáradékmodell bevezetésére, illetve keresetkorrekciós intézkedésekre.

2017-ben a versenyszféra legalább 5 fős vállalkozásainál alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete 11,6%-kal, 309 ezer forintra emelkedett. A versenyszféra átlagát jelentősen meghaladóan nőttek a keresetek az ingatlan-ügyletek és a víz- és hulladékgazdálkodás nemzetgazdasági ágakban (17,6, illetve 15,0%-kal). Ez utóbbihoz hozzájárult az állami vállalatoknál megkötött bérmegállapodás keretében január 1-től esedékes átlagosan 13–14%-os keresetemelés is. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás 14,2%-os keresetnövekedésében részben a minimálbér-emelés, részben az ágazat növekvő munkaerőgondjai miatti bérfeljlesztés játszott szerepet. Átlag feletti (14,3%) keresetnövekedési ütem jellemezte az adminisztratív és szolgáltatási tevékenység nemzetgazdasági ágát is. A versenyszféra foglalkoztatási szempontból legnagyobb súlyú nemzetgazdasági ágában, a feldolgozóiparban, illetve a kereskedelem, gépjárműjavításban a keresetnövekedés üteme az átlaghoz állt közel. Jóval átlag alatt alakult ebben az évben a keresetnövekedés üteme az információ és kommunikáció (6,5%), valamint a pénzügyi, biztosítási tevékenység (8,2%) – azaz a két kiugróan magas kereseti átlag (510,7, illetve 561,6 ezer forint/hó) jellemezte – nemzetgazdasági ágban. A minimálbér-emelés hatását jelzi, hogy a feldolgozóiparban belül a legalacsonyabb átlagkeresetű területen, a textil-, ruházati, bőr és bőrtermék gyártása ágazatcsoportban volt a legnagyobb arányú (16,3%-os) keresetnövekedés.

A költségvetési szférában a közfoglalkoztatottak létszámcsökkenésének hatása a keresetek alakulásában márciustól jelentkezett nagyobb mértékben, ami az éves 15,9%-os keresetemelésből 2,9 százalékpontnyira ad magyarázatot. (E nélkül számolva a költségvetési és a versenyszféra közötti keresetnövekedési ütemkülönbség nem volt számottevő.) A költségvetési intézmények túlsúlyával jellemezhető három nemzetgazdasági ágban voltak olyan intézkedések, amelyek vagy áthúzódó, vagy az adott évi hatásukkal hozzájárultak a korábbi évekre jellemzőt meghaladó keresetnövekedési ütemhez. Így a közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágban a 2018-ig megállapított 50%-os emelés részeként július elsejétől a rendvédelmi és honvédelmi dolgozók újabb, átlagosan 5%-os emelést kaptak és pótlék formájában fizetésemelésben részesültek a terület közalkalmazottai is. 2017. januártól emelték a fővárosi és megyei kormányhivatalok dolgozóinak keresetét. Döntés született arról is, hogy a 2016–2018 közötti időszakban az igazságszolgáltatásban dolgozók átlagosan évi 5%-os emelésben részesülnek. Ennek keretében a legalacsonyabb bírói, ügyészi alapilletmény a 2016. évi 391 600-ról 431 740 forintra nőtt. A fenti intézkedések együttes hatására 2017-ben a közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágba sorolt költségvetési intézmények dolgozóinak bruttó átlagkeresete közfoglalkoztatottak nélkül számolva 14,0%-kal, 378,2 ezer forintra emelkedett, ezen belül a fizikai foglalkozásúak keresete 12,7, az itt foglalkoztatottak közel háromnegyedét kitevő szellemi foglalkozásúaké pedig 14,3%-kal nőtt.

⁸ Legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások, a kijelölt nonprofit szervezetek, valamint a költségvetési intézmények.

⁹ 2017-ben a minimálbér 15%-kal, 127 500 forintra, a garantált bérminimum 25%-kal, 161 ezer forintra emelkedett, amelyet 2018-ban újabb 8, illetve 12%-os korrekció követ.

¹⁰ Egy hároméves megállapodás keretében összesen 30%-os keresetemelésben részesül mintegy 200 állami tulajdonú vállalkozás dolgozója. Az érintett szervezetek között vannak egyebek mellett a MÁV, a Magyar Posta, és a regionális közlekedési központ zrt.-k.

5. tábla

A teljes és a rendszeres bruttó átlagkereset alakulása, 2017. I–IV. negyedév

Állomány-csoport	Nemzetgazdaság összesen		Ebből:					
	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	versenyszféra		kölségvetés		nonprofit szervezetek	
			teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres	teljes bruttó átlagkereset	ebből: rendszeres
Összesen, forint/fő/hó								
Fizikai	209 931	199 936	221 334	209 874	171 114	166 342	171 111	164 635
Szellemi	392 438	359 480	444 743	401 219	330 698	309 594	318 002	305 099
Együtt	297 017	276 065	308 994	284 952	275 251	259 822	258 309	248 018
2016. I–IV. negyedév=100,0								
Fizikai	115,7	115,6	114,9	115,0	117,3	116,8	113,8	113,8
Szellemi	110,6	110,4	108,6	109,0	114,1	112,8	107,0	106,6
Együtt	112,9	112,8	111,6	111,9	115,9	114,8	111,2	111,0
Ebből: közfoglalkoztatottak nélkül, forint/fő/hó								
Fizikai	224 905	213 772	222 316	210 776	249 229	240 455	200 132	191 667
Szellemi	396 323	362 934	444 958	401 407	337 322	315 625	324 906	311 607
Együtt	310 799	288 514	310 010	285 862	317 240	298 489	281 339	269 728
2016. I–IV. negyedév=100,0								
Fizikai	114,4	114,5	114,7	114,8	112,9	112,7	113,3	113,4
Szellemi	110,2	110,1	108,6	109,0	113,2	112,0	107,9	107,5
Együtt	111,7	111,7	111,4	111,8	113,0	112,0	110,6	110,3

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

Az oktatásban dolgozók 297,8 ezer forintos kereseti átlagát, illetve 8,8%-os keresetnövekedési ütemét alakító tényezők közül a legnagyobb súlyú a felsőoktatásban dolgozó oktatók és kutatók 2016 őszi induló több éven átívelő bérrendezése volt. Emellett a közoktatásban dolgozó pedagógusok 2013-ban indult életpályamodelljéhez kapcsolódó bérrendezés még 2017-re is átlagosan 3,5%-os emelést irányzott elő.

Az egészségügyi és szociális területen dolgozók átfogó illetményrendezése 2016 második felében indult, ami a bázison keresztül hatott 2017 első felének keresetalakulására. 2017 novemberétől a szakorvosok és kórházi szakgyógyszerészek 100 ezer forintos emelésben, a nem szakvizsgázott kollégáik 50 ezer forintos emelésben részesültek, és átlagosan 12%-kal nőtt az egészségügyi szakdolgozók keresete is.¹¹ Összességében 2017-ben – közfoglalkoztatottak nélkül számolva – a humán-egészségügyi ellátásban dolgozók bruttó átlagkeresete 17,4%-kal meghaladva az egy évvel korábbit 290,3 ezer forintra, a szociális ellátásban dolgozóké 20,5%-os emelkedés után 216,8 ezer forintra nőtt.

A fenti három nemzetgazdasági ágban dolgozók mellett 2017 januárjától a kulturális terület 20 ezer közalkalmazottja is átlagosan 15%-os mértékű keresetemeléssel részesült.

A közfoglalkoztatottak bruttó kereseti átlaga az évközi munkaügyi statisztika által megfigyelt körben 81,7 ezer forint volt, ami közel azonos a közfoglalkoztatottak számára kormányrendeletben meghatározott legkisebb munkabérrel (81 530 forint). Az előző év azonos időszakához viszonyított 3,3%-os növekedési ütem némileg meghaladta a tarifális kereset növekedését.

A költségvetési intézményeknél és a delegált állami feladatokat ellátó nonprofit szervezeteknél dolgozók közül 2011 óta keresetbe nem számító kompenzációban részesülhetnek azok, akiknek nettó keresetét a 2011. és 2012. évi jövedelemadó, illetve járulékszabály-változások csökkentették. A keresetkorrekciós intézkedések és a munkaerő-cserélődés eredményeként a kompenzációban érintettek száma a 2012. évi közel 400 ezerről 2017-re 106 ezerre csökkent, a kompenzáció összege pedig átlagosan 8,7 ezer forintra felelt meg.

2.2. Nettó kereset és eltartotti kedvezmény

2017-ben a személyi jövedelemadó és a munkavállalókat terhelő járulékulcsa megegyezett az előző évivel, így a nettó kereset – a családi adókedvezmény nélkül számolva – a bruttóval azonos ütemben, 12,9%-kal nőtt. A közfoglalkoztatottak nélkül számított nemzetgazdasági szintű nettó átlagkereset 206,7 ezer, míg a közfoglalkoztatottakkal együttesen 197,5 ezer forintra felelt meg. A versenyszférában dolgozók nettó kereseti átlaga 205,5 ezer forint, a költségvetési szférában dolgozóké 183,0 ezer forint (közfoglalkoztatottak nélkül számolva 211,0 ezer forint) volt. A fogyasztói árak adott időszakos 2,4%-os emelkedése mellett a keresetek reálértéke 10,3%-kal haladta meg a 2016. évet.

6. tábla

A családi kedvezmény figyelembevételével számított nettó és a reálkereset alakulása, 2017

Eltartott gyermekek száma	Számított nettó kereset, forint/fő/hó	Nettó kereset	Reálkereset ^{a)}	Az adott háztartástípusba tartozó alkalmazásban állók részaránya, %
		2016. évihez viszonyított változása, %		
0	189 340	12,6	10,0	54,0
1	199 335	12,7	10,0	22,5
2	225 119	13,7	11,0	17,2
3 és annál több	245 730	11,6	9,0	6,3
Nemzetgazdaság összesen	201 309	12,7	10,0	100,0

a) A 2017. évi 2,4%-os fogyasztóiár-indexszel számolva.

Forrás: a havi munkaügyi jelentés és a háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel (HKÉF) adatait felhasználó mikroszimulációs modell.

¹¹ Az egészségügyi dolgozók további bérkövetelése miatt időközben a 2018. novemberben esedékes további 8%-os, mintegy 80 ezer szakdolgozót érintő emelést 2018. január elsejére történő előrehozataláról is döntés született.

2017-ben tovább nőtt a kétgyermekesek családi adókedvezménye, az előző évi gyermekenkénti 83 330 forint helyett már 100 000 forinttal csökkenthetik havonta személyijövedelemadó-alapjukat. Az egygyermekesek a 2016. évihez hasonlóan 66 670 forint, a három és annál több gyermeket nevelők gyermekenként 220 ezer forint havi adóalap-csökkentésben részesülnek. A kedvezményt a szülők megoszthatják, illetve azt a járulékok terhére is igénybe vehetik. A háztartások demográfiai és jövedelmi adatain alapuló mikroszimulációs modell szerint a családi adókedvezmény 2017-ben munkavállalónként átlagosan havi 7,9 ezer forintot jelentett. A kedvezmény figyelembevételével számított egy főre jutó nettó kereset az egy gyermeket nevelőknél átlagosan 8,3 ezer forinttal, a két gyermeket nevelő munkavállalóknál pedig több mint 37 ezer forinttal meghaladta a gyermeket nem nevelőkéét.

2.3. Munkajövedelem

A keresetek nemzetközi összehasonlításának céljára szolgáló, a kereseten felül az ún. egyéb munkajövedelem-elemeket – így többek között a cafetéria részeként fizetetteket – is tartalmazó munkajövedelem átlagosan 312,1 ezer forintnak, ebből a kereseten felüli rész 15,1 ezer forintnak felelt meg. Az egyéb munkajövedelem növekedési üteme – részben azért, mert az adható juttatásokra vonatkozó szabályok lényegesen nem változtak, részben pedig azért, mert esetenként a minimálbér emelése miatti rendezés a cafetériajuttatás terhére történt – 7,6 %-os volt, miközben a keresetek növekedési üteme közelítette a 13%-ot, azaz csökkent az egyéb munkajövedelem teljes munkajövedelem belüli aránya.

7. tábla

Az egy főre jutó munkajövedelem alakulása

Megnevezés	2017			2016
	átlagos havi munkajövedelem	ebből: átlagos havi egyéb munkajövedelem	egyéb munkajövedelem aránya a munkajövedelem belüli, %	
Nemzetgazdaság összesen	312 144	15 128	4,8	5,1
Ebből:				
versenyszféra	324 488	15 495	4,8	5,0
költségvetés	290 087	14 836	5,1	5,4

Forrás: havi munkaügyi jelentés.

¹² 2018-ban további csökkentés eredményeként 19,5%.

¹³ Az adat a B–S nemzetgazdasági ágakra vonatkozik.

Az egyéb munkajövedelem egy főre jutó nagysága tekintetében az ágazati különbségek nagyobbak, mint a kereseteknél. A legmagasabb érték jellemezte villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ágban dolgozóknál havi átlagban majdnem elérte a 30 ezer forintot, míg a másik végletet képviselő humán-egészségügyi, szociális ellátásban – ahová a külön juttatásokban jellemzően nem részesülő közfoglalkoztatottak többsége is besorolásra került – alig több mint 5 ezer forintot tett ki.

2.4. Munkaerőköltség-index

A munkáltatók élőköltségekkel kapcsolatos költségét 2017-ben két, egymással ellentétes hatás alakította. A munkaerőköltség mintegy háromnegyed részét jelentő munkajövedelem igen jelentősen emelkedett. Ennek hatását azonban részben ellensúlyozta, hogy 2017-ben a kedvező gazdasági teljesítménynek köszönhetően a munkaadókat terhelő szociális hozzájárulási adó általános kulcsát 27-ről 22%-ra lehetett csökkenteni.¹² Így összességében 2017-ben a munkaerő alkalmazásának egy órára jutó költsége 10,0%-kal¹³ magasabb volt, mint az előző év azonos időszakában. Mivel a létszámnövekedés üteme meghaladta a teljesített munkaórakét, az egy főre jutó munkaerőköltség az egy órára jutónál több mint egy százalékponttal kisebb ütemben nőtt.

8. tábla

Az egy órára jutó munkaerőköltség alakulása, 2017 (2016. év=100%)

Összevont gazdasági ágak	Munkajövedelem	Szociális költség	Munkaerőköltség összesen (%)
Ipar	113,0	93,9	109,1
Építőipar	114,8	94,4	110,5
Kereskedelem, gépjárműjavítás-tól az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységig	113,2	93,9	109,1
Ipar, építőipar és szolgáltatások (közfoglalkoztatások nélkül)	113,2	93,9	109,1
Közfoglalkoztatások	115,4	97,3	111,6
Nemzetgazdaság összesen, mezőgazdaság nélkül	114,0	95,0	110,0

Forrás: intézményi munkaügyi-statisztikai adatgyűjtési rendszer.

További adatok, információk (linkek):

[Táblák](#)

[Táblák \(STADAT\)](#)

[Módszertan \(foglalkoztatás, munkanélküliség\)](#)

[Módszertan \(nyilvántartott álláskeresők módszertana\)](#)

[Módszertan \(intézményi munkaügyi adatgyűjtési rendszer módszertana\)](#)

[Adminisztratív munkanélküliségi adatok módszertana](#)

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjen velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu